

ПРИЄДНУВАТИСЯ – ДОЄДНУВАТИСЯ, ЗАСТОСОВУВАТИ – ДОСТОСОВУВАТИ

Для мовної практики сьогодення характерна тенденція до вживання словотвірних моделей дієслова з префіксом **до-** замість усталених у мові зразків із префіксами **за-, при-, в-**, які додають словам різних семантичних відтінків (початку або кінця дії, її тривалості в часі), напр. *доєднатися* замість *приєднатися*; *достосувати* замість *застосувати*; *добачати* в значенні *вбачати*. Дієслова з префіксом **до-** витісняють з ужитку нормативні українські відповідники не лише в публіцистичному стилі (виразникові швидкоплинності мовної моди), а й в офіційно-діловому спілкуванні, напр.: *5 грудня 2009 року якраз виповнюється 15 років з дня підписання ними (Франція і КНР доєдналися децю пізніше) Будапештського меморандуму, за яким ці країни в обмін на нашу відмову від ядерної зброї (не лише стратегічної, яку Україна не могла експлуатувати, але й тактичної, що для підписантів було дуже важливо) гарантували Україні ненапад та допомогу в разі загрози агресії* (Українська правда, 04.12.2009); *Кожен відвідувач ярмарку матиме змогу створити власний «Незалежний подарунок» і доєднатися до благодійної справи – збору коштів для видання книг шрифтом Брайля* (Львівська пошта, 22.08.2015); *Доброго дня. Вітання всім. І я доєднуюся. Пане голово, якщо можна, щоб всі вмикали відео, коли говорять. Це обов'язкові умови проведення зоотзасідань* (<https://komfinbank.rada.gov.ua>, дата звернення: 22.09.2023). Про масштаби їхнього поширення свідчить, зокрема, функціонування в наукових текстах, пор.: *Усі разом вони кодують певні засоби переказу, які у періоди історичних перетворень потребують ненастанного відчитування, дискусії та відновлення, щоб їх можна було достосувати до запитів і вимог сучасності* (Слово і час. 2022. № 4. С. 50); *Філософія історії добачає в подіях минулого особливий сенс. Автор історичного роману теж часто виконує роль не тільки вченого, а й філософа* (Слово і час. 2022. № 4. С. 51). Чи можна вважати їх правомірними з погляду відповідності словотвірній нормі української літературної мови?

Префікс **до-** в українській літературній мові слугує зазвичай показником граничності дії, межі її поширення. Це значення він реалізує найчастіше в поєднанні з дієсловами односпрямованого пересування і переміщення (*допливти до берега, дійти до кінця*). Показово, що словники тлумачать дієслова наближення з префіксом **до-** за допомогою дієслова *досягти*: *допливти* – ‘пливучи, досягти якого-небудь місця’ (Словник української мови: в 11 т. Київ, 1970–1980; далі – СУМ II: 372); *дійти* – ‘ідучи в певному напрямку, досягти якого-небудь місця’ (СУМ II: 397) тощо. Префікс **до-**, як і префікс **при-**, може поєднуватися з дієсловами, що не мають безпосереднього значення пересування чи переміщення, хоч їм і притаманне значення руху. Це лексеми з семантикою певного відношення до об’єкта (*торкнутися, тулится*). Префікс **до-** в таких випадках указує на безпосередній контакт з об’єктом і є синонімом до префікса **при-**, пор. *доторкнутися, дотулится, притулится* (Словотвір сучасної української літературної мови. Київ, 1979).

Отже, не поспішаймо переймати тенденції мовної моди. Витіснення з ужитку дієслів *приєднатися, застосувати, вбачати* моделями з префіксом **до-** збіднює словник, уодноманітнює його. Забуваючи надбання свого словотворення, втрачаємо семантичне різноманіття літературної мови.

Тетяна Коць